

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет управління персоналом, соціології та психології

Кафедра соціоекономіки та управління персоналом

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Менеджмент соціальної сфери
073 – Менеджмент

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Соціальна політика в Україні: проблема вибору моделі»

здобувачки Абдулаєвої Мар'ям Шамілівни

Науковий керівник: Даниленко Олена Авксентіївна

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: доктор економічних наук,
професор Лопушняк Г.С.

(підпис)

Київ 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет управління персоналом, соціології та психології
Кафедра соціоекономіки та управління персоналом

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Менеджмент соціальної сфери
073 – Менеджмент

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

В.В. Кирилюк
(підпис) (ініціали, прізвище)

Г.С. Лопушняк
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти **Абдулаєвій Мар'ям Шамілівні**
(прізвище, ім'я, по батькові)

заочної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему **Соціальна політика в Україні: проблема вибору моделі»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від " _____ " _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної бакалаврської роботи	
Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ (назва розділу)
Розділ 2	АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ (назва розділу)

Розділ 3	РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ (назва розділу)
Об'єкт дослідження:	процес формування соціальної політики України в контексті європейської інтеграції.
Предмет дослідження:	теоретико-методичні та прикладні аспекти соціальної політики в Україні, її структура, зміст, принципи побудови та механізми реалізації в умовах євроінтеграційного курсу.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	систематизація та критичне узагальнення теоретичних аспектів формування соціальної політики в Україні, аналіз сучасного стану соціальної політики в Україні в контексті європейської інтеграції, а також обґрунтування доцільності трансформації моделі соціальної політики України відповідно до європейських стандартів у контексті забезпечення соціальної справедливості та сталого розвитку.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ
1 Соціальна політика: сутність, структура, функції та принципи 2. Огляд моделей соціальної політики в світовому контексті 3 Методичні засади дослідження дієвості моделі соціальної політики	
У розділі 2	АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
1 Аналіз соціальних гарантій та стандартів соціальної політики України в контексті європейської інтеграції 2 Аналіз механізмів реалізації соціальної політики України: проблема вибору моделі 3 Оцінка економічних збитків від прорахунків в соціальній політиці	
У розділі 3	РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
1 Удосконалення моделі соціальної політики України відповідно до вимог Європейського Союзу 2 Перспективи адаптації соціальної політики України до європейських стандартів	

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

О.А. Даниленко
(ініціали, прізвище)

«_10_» ____10____ 2024р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

М.Ш. Абдулаєва
(ініціали, прізвище)

«_10_» ____10____ 2024р.

Реферат

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМА ВИБОРУ МОДЕЛІ

Робота складається з 3 розділів, два з яких (перший і другий) мають по 3 підпункти, а третій розділ містить 2 підпункти. Перший розділ висвітлює теоретичні аспекти теми соціальної політики України, другий розділ є аналітичним, третій - рекомендаційним. Обсяг дипломної роботи - 49 аркушів, включаючи список використаних джерел. У дипломній роботі є 9 таблиць. Під час написання використано 62 джерела.

Об'єктом дослідження є процес формування соціальної політики України в контексті європейської інтеграції.

Метою цього дослідження є систематизація та критичне узагальнення теоретичних аспектів формування соціальної політики в Україні, аналіз сучасного стану соціальної політики в Україні в контексті європейської інтеграції, а також обґрунтування доцільності трансформації моделі соціальної політики України відповідно до європейських стандартів у контексті забезпечення соціальної справедливості та сталого розвитку.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- розкрити сутність, структуру, функції та принципи соціальної політики як складової державної стратегії;
- проаналізувати відомі моделі соціальної політики, що застосовуються у світовій практиці, з урахуванням їхніх переваг і недоліків;
- здійснити комплексну оцінку сучасного стану соціальної політики в Україні, зокрема соціальних стандартів, механізмів її реалізації та системних дисбалансів;
- визначити економічні втрати та соціальні ризики, спричинені неефективністю чинної моделі соціальної політики;
- сформулювати рекомендації щодо удосконалення соціальної політики України з урахуванням вимог європейської інтеграції;

– окреслити перспективи імплементації оновленої моделі соціальної політики в післявоєнний період.

Вищезазначені завдання вирішуються за допомогою наступних **методів дослідження**: методи емпіричного дослідження – спостереження, порівняння, аналіз статистичних матеріалів; загальнонаукові методи - аналіз, синтез, узагальнення; спеціальні методи - порівняльно-правовий аналіз (для вивчення зарубіжного досвіду соціальної політики), системний підхід (для виявлення внутрішніх суперечностей і структурних особливостей чинної моделі соціальної політики України), контент-аналіз (для дослідження офіційних документів та програмних стратегій), SWOT-аналіз (для визначення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз соціальної політики).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні доцільності трансформації моделі соціальної політики України відповідно до європейських принципів соціальної держави. Теоретичне значення полягає в узагальненні підходів до класифікації моделей соціальної політики та формалізації критеріїв їх оцінки в умовах євроінтеграції. Методична значущість полягає в уточненні підходу до вибору моделі соціальної політики з урахуванням національних особливостей та міжнародних зобов'язань.

Практичне значення дослідження полягає у розробці конкретних рекомендацій щодо удосконалення механізмів реалізації соціальної політики в Україні, які можуть бути використані на рівні урядових структур, громадських організацій та міжнародних партнерів. Роботу завершено та захищено у 2025 році.

Ключові слова: соціальна політика, європейські соціальні моделі, стратегія соціального розвитку, модель соціальної політики.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувачки
факультету управління персоналом, соціології та психології
освітньо-професійної програми «Менеджмент соціальної сфери»
Абдулаєвої Мар'ям Шамілівни
на тему «Соціальна політика в Україні: проблема вибору моделі»

1. Актуальність теми:

Питання вибору оптимальної моделі соціальної політики є надзвичайно актуальним для України, адже воно безпосередньо впливає на добробут кожного громадянина та стабільність держави. Перехідний період і наслідки повномасштабного вторгнення створили безпрецедентні виклики, вимагаючи перегляду традиційних підходів до соціального захисту. Необхідність узгодження соціальних стандартів з європейськими нормами в контексті інтеграції до ЄС висуває на порядок денний пошук ефективних рішень. Водночас, обмеженість ресурсів та високий рівень соціальних потреб створюють дилему між ліберальною та соціал-демократичною моделями. Вибір правильного шляху розвитку соціальної політики є стратегічним завданням, що визначить майбутнє країни та якість життя її населення. Виявлення даної проблеми та її дослідження в Україні та світі має не тільки теоретичне, але і практичне значення.

2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи:

В 1-му розділі наявний аналіз теоретичних аспектів формування соціальної політики в Україні, моделей соціальної політики в світовому контексті та методичних засад дослідження дієвості моделі соціальної політики; щодо окремих категорії наведено власну авторську позицію.

2 - ий розділ КМР присвячено аналізу сучасного стану соціальної політики в Україні в контексті європейської інтеграції.

В 3-му розділі висвітлено рекомендації щодо удосконалення соціальної політики України в контексті європейської інтеграції.

У роботі в цілому дотримано логічності в ланцюгу тема-об'єкт-предмет-мета-завдання-висновки. Актуальність дослідження обґрунтована та пов'язана з об'єктом дослідження.

3. Наявність самостійних розробок автора:

На основі наукової, методичної літератури, її критичного аналізу автор узагальнила підходи до сутності «соціальна політика». Наявний авторський підхід до удосконалення моделі соціальної політики України відповідно до вимог Європейського Союзу.

«

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій:

Теоретичні та методичні напрацювання з обраної теми автор використала для виявлення проблем в стані соціальної політики в Україні в контексті європейської інтеграції. Цінність практичних рекомендацій полягає у

можливості застосування запропонованих рекомендацій із вдосконалення соціальної політики України в контексті європейської інтеграції.

5. Наявність недоліків:

У 1-ому розділі КБР в окремих випадках критичний аналіз інформації проведено поверхово, текст має випадки порушення норм етики цитування, правил оформлення та посилань на використані джерела, недостатньо відображені власні підходи та авторська думка. У параграфі 1.3 «Методичні засади дослідження дієвості моделі соціальної політики» відсутні формули, критерії оцінювання соціальної політики, зміст має описовий характер.

У 2-му розділі «Аналіз сучасного стану соціальної політики в Україні в контексті європейської інтеграції» недостатньо визначено стан справ з досліджуваної теми, розділ містить аналітичний матеріал, який частково висвітлює наявний стан та недоліки соціальної політики України, аналіз фрагментарний; не виявлено причини наявних проблем. Окремий цифровий матеріал чи зміст тексту не обґрунтований / умовний (табл. 2.5, 2.6).

У 3-му розділі «Основні напрями удосконалення моделі соціальної політики України відповідно до вимог Європейського Союзу» не достатньо обґрунтовані й фрагментарні, рекомендації не мають тісного зв'язку з виявленими в аналітичній частині КБР проблемами. Пропозиція щодо адаптації соціальної політики України до європейських стандартів потребує змістовнішого соціально-економічного обґрунтування, розрахунки носять умовний характер (табл. 3.2). Соціальна чи економічна ефективність впровадження рекомендацій не визначались.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК:

В цілому кваліфікаційна бакалаврська робота Абдулаєвої М. Ш. відповідає встановленим нормативним вимогам щодо змісту та оформлення кваліфікаційних бакалаврських робіт та присвоєння освітнього ступеня «бакалавр», заслуговує позитивної оцінки в 44 бали й рекомендується до захисту в ЕК.

Науковий керівник: канд.екон.наук, доц. Даниленко О.А.
(посада, учене звання, науковий ступінь)

(підпис)

«03» червня 2025 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувача вищої освіти

Абдулаєва Мар'ям Шамілівна

Тема: «Соціальна політика в Україні: проблема вибору моделі»

Актуальність теми кваліфікаційної роботи і доцільність її розроблення:

Обрана тема є надзвичайно актуальною в умовах соціально-економічних трансформацій, які нині переживає Україна. Питання вибору ефективної моделі соціальної політики має стратегічне значення для забезпечення соціальної стабільності, захисту вразливих верств населення та наближення до європейських стандартів життя. В сучасних умовах, коли Україна перебуває під тиском війни, внутрішньої міграції, економічної нестабільності та інтеграційних процесів, постає потреба у переосмисленні ролі держави в соціальній сфері та вибору дієвої моделі соціальної політики.

У роботі обґрунтовано важливість адаптації найкращих світових практик до українських реалій, а також визначено основні проблеми чинної соціальної політики. Авторка вказує на необхідність системного підходу до реформування цієї сфери, враховуючи як національні пріоритети, так і євроінтеграційні зобов'язання.

Якість проведеного дослідження:

Дослідження відзначається логічністю побудови, структурною цілісністю та належним рівнем аргументації. У роботі вдало використано наукові джерела, законодавчі акти, статистичні дані та міжнародні документи, що підсилює аналітичну глибину роботи. Авторка не лише розкрила сутність і типологію моделей соціальної політики, а й здійснила порівняльний аналіз зарубіжного досвіду та українських реалій.

Позитивні риси кваліфікаційної роботи:

Дане дослідження характеризується ґрунтовністю та значущістю. Тема

досліджена комплексно, з урахуванням сучасних внутрішніх і зовнішніх викликів. Запропоновані рекомендації щодо вдосконалення соціальної політики є аргументованими та практично орієнтованими.

Зауваження:

Суттєві зауваження до роботи відсутні.

Практична значимість висновків і рекомендацій:

Висновки та пропозиції, сформульовані у кваліфікаційній роботі, можуть бути використані в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, аналітичних центрів, закладів соціального захисту населення. Рекомендації щодо впровадження ефективної моделі соціальної політики можуть стати підґрунтям для подальших наукових досліджень та практичних ініціатив у сфері соціального управління.

Рецензент: _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	6
1.1 Соціальна політика: сутність, структура, функції та принципи.....	6
1.2. Огляд моделей соціальної політики в світовому контексті.....	10
1.3 Методичні засади дослідження дієвості моделі соціальної політики.....	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	21
2.1 Аналіз соціальних гарантій та стандартів соціальної політики України в контексті європейської інтеграції.....	21
2.2 Аналіз механізмів реалізації соціальної політики України: проблема вибору моделі.....	25
2.3 Оцінка економічних збитків від прорахунків в соціальній політиці.....	28
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	33
3.1 Удосконалення моделі соціальної політики України відповідно до вимог Європейського Союзу.....	33
3.2 Перспективи адаптації соціальної політики України до європейських стандартів.....	36
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах трансформації соціально-економічних відносин в Україні, загострення демографічної кризи, зростання масштабів бідності, безробіття, а також викликів, спричинених повномасштабною війною, проблема вибору ефективної моделі соціальної політики набуває особливої актуальності. Сучасна соціальна політика має бути не лише реактивною, а й стратегічно спрямованою, орієнтованою на забезпечення сталого розвитку, соціальної інтеграції та підвищення якості життя населення. Розроблення та адаптація соціальної політики відповідно до європейських стандартів є однією з ключових умов інтеграції України до Європейського Союзу. З огляду на вищезазначене, дослідження питання вибору оптимальної моделі соціальної політики має важливе як наукове, так і практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні аспекти соціальної політики досліджувалися у працях українських науковців, зокрема А. М. Колота, Е. М. Лібанової, Г. С. Лопушняк, О. П. Славкової, М. М. Фігурної, а також зарубіжних авторів – Г. Еспін-Андерсена, Дж. Мішра, К. Фітцпатріка. У роботах цих авторів висвітлюються ключові аспекти становлення, моделювання та реалізації соціальної політики, типології соціальних держав, порівняльний аналіз моделей соціального забезпечення в різних країнах. Водночас низка важливих питань залишається недостатньо дослідженою: зокрема, відсутній цілісний підхід до визначення перспективної моделі соціальної політики для України в умовах євроінтеграційного курсу, нестабільної політико-економічної ситуації та післявоєнного відновлення. Саме цим питанням присвячена дана кваліфікаційна робота.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є систематизація та критичне узагальнення теоретичних аспектів формування соціальної політики в Україні, аналіз сучасного стану соціальної політики в Україні в контексті європейської інтеграції, а також обґрунтування доцільності трансформації моделі соціальної політики України відповідно до європейських

стандартів у контексті забезпечення соціальної справедливості та сталого розвитку.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- розкрити сутність, структуру, функції та принципи соціальної політики як складової державної стратегії;
- проаналізувати відомі моделі соціальної політики, що застосовуються у світовій практиці, з урахуванням їхніх переваг і недоліків;
- здійснити комплексну оцінку сучасного стану соціальної політики в Україні, зокрема соціальних стандартів, механізмів її реалізації та системних дисбалансів;
- визначити економічні втрати та соціальні ризики, спричинені неефективністю чинної моделі соціальної політики;
- сформулювати рекомендації щодо удосконалення соціальної політики України з урахуванням вимог європейської інтеграції;
- окреслити перспективи імплементації оновленої моделі соціальної політики в післявоєнний період.

Об’єктом дослідження є процес формування соціальної політики України в контексті європейської інтеграції.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти соціальної політики в Україні, її структура, зміст, принципи побудови та механізми реалізації в умовах євроінтеграційного курсу.

Методи дослідження. У роботі застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: метод порівняльного аналізу – для вивчення зарубіжних моделей соціальної політики; системний підхід – для визначення структури та функцій національної соціальної політики; статистичний аналіз – для оцінки сучасного стану соціальних стандартів в Україні; експертно-аналітичний підхід – для виявлення недоліків чинної моделі; метод моделювання – для формулювання рекомендацій щодо трансформації соціальної політики; графічний метод – для візуалізації результатів.

Наукова новизна, теоретична, методична та практична значущість.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні доцільності трансформації моделі соціальної політики України відповідно до європейських принципів соціальної держави. Теоретичне значення полягає в узагальненні підходів до класифікації моделей соціальної політики та формалізації критеріїв їх оцінки в умовах євроінтеграції. Методична значущість полягає в уточненні підходу до вибору моделі соціальної політики з урахуванням національних особливостей та міжнародних зобов'язань. Практична значущість полягає у розробці конкретних рекомендацій щодо удосконалення механізмів реалізації соціальної політики в Україні, які можуть бути використані на рівні урядових структур, громадських організацій та міжнародних партнерів.

Характер виконання кваліфікаційної роботи: кваліфікаційна бакалаврська робота виконана за власною ініціативою автора як відповідь на нагальні виклики соціального розвитку України та потреби післявоєнного відновлення.

Інформаційна база дослідження охоплює наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів з питань теорії та практики соціальної політики; аналітичні звіти міжнародних організацій (OECD, ILO, IMF, Світовий банк); статистичні дані Державної служби статистики України; нормативно-правові акти Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України; звіти Міністерства соціальної політики; матеріали профільних наукових конференцій та публікацій з академічних баз (Google Scholar, Наука України, NISS, KNEU IR, Socionet).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

1.1 Соціальна політика: сутність, завдання, структура, функції та принципи

У сучасних умовах соціальна політика є ключовим інструментом реалізації цілей сталого розвитку суспільства, забезпечення соціальної стабільності, згуртованості та інтеграції населення. Поняття соціальної політики охоплює широкий спектр державних і суспільних дій, спрямованих на формування сприятливого соціального середовища, забезпечення базових прав і свобод громадян, мінімізацію соціальних ризиків і нерівностей.

У науковій літературі немає єдиного трактування поняття «соціальна політика». Згідно з визначенням Лібанової Е. М., соціальна політика — це складова державної політики, яка спрямована на регулювання відносин у соціальній сфері з метою забезпечення гідного рівня життя населення, соціального захисту та соціальної справедливості [15, с. 23]. На думку Лопушняк Г. С., соціальна політика є системою цілеспрямованих заходів держави, громадських організацій та інших інституцій, спрямованих на забезпечення соціальних гарантій, підтримки соціально вразливих груп, створення умов для розвитку людського потенціалу [7, с. 41].

Відомий український вчений Колот А.М. зазначає, що у сучасних умовах глобалізації соціальна політика дедалі більше виконує не тільки функцію захисту населення, а й набуває рис стратегічного ресурсу соціального та економічного розвитку держави. На його думку, «світова практика засвідчує, що країни, які орієнтуються на розвиток людського капіталу та ефективну соціальну політику, демонструють вищі темпи економічного зростання та соціальної згуртованості» [34, с. 25; 35, с. 318].

З цим узгоджується позиція Лопушняк Г.С., яка підкреслює, що «реалізація права на соціальний захист в Україні потребує не лише фінансового забезпечення, а й ефективної організації управління соціальними процесами» [36, с. 13]. Вона також наголошує на важливості орієнтації соціальної політики на концепцію гідної праці, яка має бути не лише правовою нормою, а й реальною практикою: «соціальна політика України повинна орієнтуватися на концепцію гідної праці як основи сталого розвитку людини і суспільства» [37, с. 246].

На думку Лопушняк Г.С., соціальна політика повинна відігравати ключову роль у формуванні якісного людського капіталу, що є передумовою для модернізації економіки. «Державна соціальна політика має стати визначальним чинником не лише соціальної, а й економічної модернізації» [38, с. 89].

На мою думку, соціальна політика не зводиться виключно до системи соціального захисту. Її структура є значно ширшою та охоплює такі основні елементи: соціальне страхування, соціальне забезпечення, охорону здоров'я, політику у сфері зайнятості, житлову політику, освітню політику, гендерну рівність, політику щодо осіб з інвалідністю, міграційну політику, політику соціального партнерства. Кожен із цих елементів має власну систему правових, економічних, інституційних механізмів і засобів реалізації.

На думку Лібанової Е.М., у структурному вимірі соціальна політика розглядається як багаторівнева система, що охоплює: – інституційний рівень (система органів, що формують і реалізують соціальну політику: держава, органи місцевого самоврядування, громадські організації, міжнародні інституції); – нормативно-правовий рівень (законодавча база, нормативні акти, програми); – фінансово-економічний рівень (механізми фінансування соціальних програм, бюджетна політика); – функціональний рівень (зміст соціальних програм, форми надання послуг, порядок реалізації заходів); – цільовий рівень (соціальні стандарти, критерії соціального добробуту, показники ефективності політики) [61].

Відповідно до міжнародної практики, соціальна політика виконує низку важливих функцій. До основних функцій належать:

1. Захисна функція, яка передбачає забезпечення підтримки найбільш

уразливих груп населення (пенсіонери, особи з інвалідністю, безробітні, багатодітні сім'ї тощо).

2. Регулятивна функція, що полягає у впливі на соціально-економічні відносини з метою вирівнювання стартових можливостей громадян.

3. Стратегічна функція, яка орієнтована на розвиток людського капіталу, сприяння соціальному прогресу та інноваційності.

4. Стабілізуюча функція, пов'язана з підтриманням соціальної рівноваги, запобіганням соціальним конфліктам.

5. Інтеграційна функція, що передбачає формування суспільної єдності, подолання соціальної ізоляції окремих груп [61].

У зарубіжних дослідженнях, зокрема в роботах Г. Еспін-Андерсена, відзначається, що ефективна соціальна політика повинна забезпечувати баланс між соціальними правами громадян і відповідальністю держави, економічною ефективністю і соціальною справедливістю [17]. Цей підхід ліг в основу типології соціальних моделей (ліберальна, консервативна, соціал-демократична), які є предметом порівняльного аналізу в підрозділі 1.2.

Особливої ваги в сучасних умовах набувають принципи, на яких має ґрунтуватися соціальна політика. Серед ключових принципів, які визнаються і на міжнародному рівні (зокрема у документах ООН, МОП, ЄС), і в українському законодавстві [9], слід виокремити: – принцип соціальної справедливості — справедливий розподіл благ, прав і можливостей; – принцип солідарності поколінь — взаємна підтримка між віковими категоріями населення; – принцип субсидіарності — розв'язання соціальних проблем на найнижчому рівні, де це можливо; – принцип рівності і недискримінації — рівний доступ до соціальних благ незалежно від статі, віку, етнічного походження тощо; – принцип адресності — спрямованість допомоги саме тим, хто її потребує; – принцип сталого розвитку — врахування соціальних, економічних та екологічних складників у довгостроковій перспективі.

Завдання соціальної політики охоплюють різноманітні аспекти суспільного життя та спрямовані на створення сприятливих умов для соціального розвитку,

підвищення якості життя громадян і вирішення конкретних проблем соціальної сфери.

Одним із головних завдань є забезпечення соціальних гарантій та прав громадян. Це включає надання соціальних виплат, пенсій, допомог, пільг та інших соціальних послуг, що дають можливість кожному громадянину реалізувати свої соціальні права та отримати необхідну допомогу.

Зважаючи на глибину викликів, які стоять перед Україною у соціальній сфері, та прагнення інтегруватися до європейської спільноти, особливої уваги набуває впровадження у національну практику принципів Європейського стовпа соціальних прав, що включає 20 ключових орієнтирів соціальної політики: від рівного доступу до ринку праці до мінімального гарантованого доходу та захисту прав працівників [16].

Водночас важливо відзначити, що ефективність соціальної політики залежить не лише від правильності формулювання її цілей і принципів, а й від здатності державних інституцій забезпечити їх реалізацію на практиці. Проблеми, що виникають у процесі впровадження соціальних програм, здебільшого пов'язані з недостатньою фінансовою спроможністю, інституційною слабкістю окремих органів влади, обмеженим рівнем міжвідомчої координації, а також низькою якістю надання соціальних послуг.

Аналізуючи світовий досвід, можна стверджувати, що успішні моделі соціальної політики базуються на поєднанні трьох складових: потужної нормативно-правової бази, ефективної інституційної архітектури та належного рівня соціальної відповідальності суспільства і бізнесу. Таким чином, одним із визначальних завдань для України є не тільки удосконалення законодавства, а й запровадження сучасних механізмів управління у сфері соціальної політики, підвищення якості кадрового забезпечення та створення умов для широкого залучення громадян до процесів формування та моніторингу соціальних програм.

Враховуючи виклики сучасності, такі як демографічні зміни, глобалізація, технологічні трансформації, війна та післякризова реконструкція, соціальна політика має стати не тільки інструментом захисту населення від бідності та

соціальних ризиків, а й активним чинником стимулювання економічного розвитку, зміцнення людського капіталу, формування інклюзивного суспільства.

Таким чином, на мою думку, соціальна політика як складова державної політики є складним комплексом дій, що охоплюють законодавче регулювання, фінансування, організацію надання послуг та моніторинг ефективності заходів. Її успішність залежить від гармонійного поєднання принципів соціальної справедливості, солідарності, сталого розвитку, адаптації до національних реалій та запозичення кращого міжнародного досвіду. У подальших підрозділах буде детально проаналізовано моделі соціальної політики в глобальному контексті, а також сформульовано методичні засади оцінювання їх ефективності для обґрунтування вибору оптимальної моделі для України.

1.2. Огляд моделей соціальної політики в світовому контексті

Світовий досвід соціального розвитку демонструє значну різноманітність підходів до формування й реалізації соціальної політики. Вибір конкретної моделі соціальної політики тією чи іншою державою обумовлений історичними, культурними, економічними, політичними та ментальними особливостями. Разом із тим, у науковій літературі сформувались уніфіковані підходи до типологізації соціальних моделей, які дозволяють зіставити соціальні системи різних країн за структурно-функціональними характеристиками, рівнем втручання держави та спрямованістю соціальних трансфертів.

Класичну типологію соціальних моделей запропонував Гьоста Еспін-Андерсен у праці «Три світи капіталістичного добробуту», в якій він виділив три ідеальні типи соціальної політики: ліберальну, консервативну (корпоративістську) та соціал-демократичну [17]. Згідно з його підходом, основою класифікації є ступінь де-коммодифікації — тобто рівень, до якого соціальні блага є незалежними від ринку, та ступінь стратифікації суспільства, який підтримується соціальною політикою.

Ліберальна модель, яку втілюють такі країни як США, Канада, Австралія, передбачає мінімальне втручання держави у соціальну сферу, надання адресної допомоги лише найбільш уразливим категоріям населення, високий рівень приватизації соціальних послуг. Така модель стимулює індивідуальну відповідальність громадян за власне благополуччя, сприяє ринковим механізмам регулювання соціальних відносин. Проте, як відзначають Колот А. М. та Герасименко О. О., така система супроводжується зростанням соціальної нерівності, нестабільністю ринку праці та обмеженістю у реалізації соціальних прав більшості населення [25, с. 114].

Консервативна модель, властива Німеччині, Франції, Італії, орієнтується на збереження соціальної ієрархії та забезпечення соціальних прав через участь у формальних інституціях, зокрема в системі соціального страхування. Соціальні виплати пов'язані з трудовим статусом особи, а соціальна політика часто підтримує традиційні сімейні структури, зокрема гендерну модель «чоловік-годувальник». У дослідженні Славкової О. П. зазначається, що перевагою такої моделі є стабільність системи соціального захисту, однак водночас існує ризик маргіналізації груп, які не мають стабільного трудового стажу, або перебувають поза офіційною економікою [1, с. 50].

Соціал-демократична модель, що найповніше реалізована у Швеції, Данії, Норвегії та інших країнах Північної Європи, базується на принципах універсалізму, рівного доступу до соціальних благ та широкого охоплення послугами населення незалежно від статусу. У межах цієї моделі держава бере на себе провідну роль у забезпеченні соціального добробуту, фінансуючи відповідні витрати через високі податки. Як зазначає Лібанова Е. М., північна модель вважається найбільш збалансованою та соціально орієнтованою, оскільки поєднує ефективність ринку праці з високим рівнем соціального захисту [61].

Упродовж останніх десятиліть у науковому обговоренні з'явилися нові концепти, які не завжди вписуються в класичну типологію. Зокрема, йдеться про середземноморську модель (Іспанія, Греція, Португалія), для якої характерна домінантна роль родини у соціальному забезпеченні, фрагментарна державна

підтримка та недостатній рівень інституціоналізації соціальних послуг. У дослідженнях ОЕСР зазначається, що у країнах цього типу спостерігається висока диференціація між регіонами, що знижує ефективність централізованих соціальних ініціатив [16].

Після розпаду соціалістичної системи в країнах Центрально-Східної Європи сформувалась перехідна модель соціальної політики, яку характеризує пошук балансу між ринковими принципами й залишками планового підходу до соціального захисту. Україна, як і інші пострадянські держави, опинилася перед необхідністю адаптації соціальної системи до нових викликів глобалізації, водночас зберігаючи базові соціальні гарантії. За словами Сичова В. В., Хижняк Л. М., Хижняк О. В., така ситуація створила ризик формування гібридної моделі, що поєднує риси ліберального й корпоративного підходів, однак позбавлена чіткої стратегії і довгострокових орієнтирів [32, с. 103].

Варто окремо зупинитися на специфіці країн Східної Європи, де соціальна політика зазнала значної трансформації внаслідок переходу від централізованого державного регулювання до ринкових механізмів. З одного боку, ці країни активно переймають інституційні зразки європейських соціальних моделей, насамперед нордичної та консервативної, з іншого — стикаються з обмеженістю ресурсної бази, високим рівнем соціального тиску, а також нерівністю доступу до соціальних благ. Як відзначає Лопушняк Г. С., в умовах постсоціалістичної трансформації відсутність усталеної соціальної ідеології та залежність від зовнішньої допомоги зумовлює хаотичність реформ у соціальній сфері [7, с. 88].

Країни Балтії, такі як Естонія, Латвія та Литва, зробили ставку на ліберальні принципи соціальної політики із залученням цифрових технологій для оптимізації соціальних сервісів. У звітах Світового банку [29] зазначається, що цифровізація управління соціальними програмами дозволила скоротити адміністративні витрати та зменшити рівень зловживань. Проте, на думку експертів ОЕСР [16], надмірне перенесення функцій на онлайн-платформи без належного врахування цифрової нерівності поглиблює виключення певних категорій громадян із системи соціального захисту, що є ризикованим у період соціально-економічних криз.

У країнах з високим рівнем добробуту, як-от Норвегія чи Нідерланди, соціальна політика функціонує в тісному зв'язку з економічною політикою, ґрунтуючись на парадигмі «соціальних інвестицій». Це означає акцент на довгострокових програмах, спрямованих на розвиток людського капіталу — освіту, здоров'я, зайнятість, інноваційність [62]. На думку Колота А. М., саме такий підхід забезпечує не тільки зменшення витрат на традиційні соціальні трансфери, а й формує активну, самозабезпечену соціальну структуру [25, с. 140].

У свою чергу, досвід країн Південної Америки, зокрема Бразилії, Аргентини, Чилі, демонструє важливість застосування комбінованих підходів у соціальній політиці. Тут активно впроваджуються програми умовного грошового трансферу (наприклад, Bolsa Família), які поєднують надання фінансової допомоги з вимогами щодо обов'язкового відвідування дітьми шкіл чи проходження медоглядів. Такий механізм дозволяє державі впливати на соціальні практики домогосподарств та стимулювати людський розвиток без надмірного втручання в ринкові процеси. Проте його ефективність обмежується слабкістю інституцій та високим рівнем корупційних ризиків.

Критичний огляд моделей соціальної політики дозволяє зробити низку важливих висновків. По-перше, універсальної ефективної моделі соціальної політики не існує. Її конструкція має бути адаптована до національного контексту з урахуванням ресурсного потенціалу, інституційної спроможності та соціальних очікувань. По-друге, високий рівень соціального захисту не є несумісним із економічним зростанням: приклади Норвегії, Данії чи Нідерландів свідчать про успішну синергію між ефективним управлінням, високими стандартами життя та активною політикою зайнятості.

Для України, яка перебуває в умовах воєнного часу, масштабних втрат людського капіталу, зростання соціальної вразливості населення та обмежених фінансових ресурсів, важливою є не стільки імплементація готових моделей, скільки формування адаптивної, стійкої до ризиків та ціннісно-орієнтованої системи соціальної політики. Така система повинна поєднувати адресність допомоги з універсальністю доступу до базових благ, посилення соціальної

відповідальності з боку держави із стимулюванням активності громадян. Як підкреслює Лібанова Е. М., лише за умов досягнення інституційної цілісності, підкріпленої соціальним діалогом, європейська модель соціальної держави може бути успішно реалізована в українських реаліях [15, с. 83].

У контексті визначення орієнтирів для реформування української моделі соціальної політики важливо не тільки брати до уваги позитивний досвід країн із розвиненими системами соціального забезпечення, а й враховувати їхні помилки й виклики, з якими вони стикалися на різних етапах розвитку. Зокрема, у країнах Північної Європи, незважаючи на загальне визнання успішності соціал-демократичної моделі, періодично виникали проблеми надмірного бюджетного навантаження та зниження мотивації до праці серед окремих категорій громадян. Це потребувало подальших реформ, спрямованих на підвищення ефективності витрат та стимулювання зайнятості.

Водночас ліберальні моделі, хоча й демонструють високу динамічність економік, виявили свою вразливість у питаннях соціальної справедливості, оскільки не завжди гарантують базові соціальні стандарти для всіх верств населення. Зростання нерівності в доходах і доступі до якісних послуг у таких країнах, як США та Велика Британія, часто ставало предметом критики міжнародних організацій та самих громадянських суспільств.

Особливої уваги заслуговує аналіз перехідних моделей Центральної та Східної Європи, які виявляють певну схожість із ситуацією в Україні. У цих країнах успішне реформування соціальної політики відбувалося за умов поетапного наближення до стандартів Європейського Союзу, активного залучення міжнародної технічної допомоги, інституційного реформування системи управління соціальною сферою та широкого суспільного консенсусу щодо пріоритетів соціального розвитку. Однак недоліки — зокрема затримки у проведенні реформ, нерівномірність доступу до послуг у містах і селах, обмеженість ресурсної бази — залишаються серйозним викликом навіть для країн, що вже стали членами ЄС.

Аналіз тенденцій розвитку соціальної політики у світовому масштабі

свідчить, що у XXI столітті акцент зміщується від простої системи соціального захисту до концепції соціальних інвестицій. Такий підхід передбачає інвестування державою у людський капітал — через розвиток освіти, охорони здоров'я, професійної підготовки, зайнятості — як запоруку стійкого економічного зростання і зменшення потреби у пасивних соціальних трансфертах. Це означає, що соціальна політика повинна бути спрямована не лише на підтримку вразливих груп, а й на активізацію можливостей кожної людини для самореалізації та продуктивної участі у суспільному житті.

Для України, яка прагне побудувати сучасну європейську соціальну державу, особливо важливим є правильний вибір балансу між адресністю допомоги і принципами універсалізму, між соціальними гарантіями і необхідністю розвитку самозабезпечення громадян. Недостатньо просто імпортувати існуючі моделі — потрібно створити власну адаптивну модель, яка враховуватиме унікальні економічні, соціокультурні та демографічні умови України, специфіку післявоєнної відбудови та євроінтеграційний вектор розвитку.

Таким чином, світовий досвід є надзвичайно цінним джерелом для побудови ефективної національної системи соціальної політики, однак він вимагає критичного осмислення, обережної адаптації та глибокої інтеграції у стратегічне бачення розвитку України. У подальшій частині роботи буде здійснено обґрунтування методичних підходів до аналізу ефективності моделей соціальної політики та сформульовано авторське бачення оптимальної стратегії їх адаптації до українських реалій.

1.3 Методичні засади дослідження дієвості моделі соціальної політики

У контексті трансформаційних процесів, які охоплюють соціальну сферу України, особливого значення набуває питання методичного забезпечення оцінки ефективності соціальної політики, зокрема з позиції дієвості обраної моделі. Визначення параметрів, за якими оцінюється відповідність соціальної політики

поставленим стратегічним цілям, є одним із головних методологічних викликів. Саме тому методичні засади дослідження повинні охоплювати як сукупність теоретичних положень, що обґрунтовують підходи до аналізу, так і набір інструментів, які дозволяють емпірично підтвердити чи спростувати доцільність тієї чи іншої моделі.

У сучасній науковій традиції оцінювання ефективності соціальної політики зазвичай здійснюється з урахуванням багатофакторного підходу, що включає як кількісні, так і якісні індикатори. До кількісних показників належать індикатори соціального добробуту, рівня бідності, безробіття, індекс Джині, витрати бюджету на соціальну сферу, тривалість життя, рівень доступу до базових соціальних послуг тощо [29]. Ці показники дозволяють зафіксувати об'єктивний стан соціального середовища та простежити динаміку змін. Проте, як наголошує Лібанова Е. М., кількісні індикатори мають бути доповнені оцінками якості соціальних послуг, рівня задоволеності населення та ступеня реалізації соціальних прав [15, с. 95].

З-поміж найбільш репрезентативних системних підходів до аналізу соціальної політики у міжнародній практиці виокремлюють інституційний підхід, порівняльний (крос-національний) аналіз, індикаторно-орієнтований аналіз, SWOT-аналіз, а також метод соціального аудиту.

Інституційний підхід дозволяє розглядати соціальну політику як взаємодію між різними рівнями владних структур, суб'єктів надання соціальних послуг, громадськими та недержавними організаціями. Його ключова перевага — можливість виявити системні бар'єри, неефективність управлінських механізмів або недоліки нормативного забезпечення. Наприклад, у дослідженні Національного інституту стратегічних досліджень [22] наголошується, що відсутність чіткої міжвідомчої координації в Україні часто нівелює навіть добре структуровані соціальні програми.

Порівняльний аналіз застосовується для зіставлення характеристик соціальної політики в різних країнах або регіонах. Зокрема, його доцільно використовувати при адаптації елементів моделей країн ЄС до українських реалій. Як підкреслюють у звітах Європейської комісії [17], порівняння дає змогу не лише

виявити структурні недоліки, а й запропонувати релевантні механізми інституційної модернізації.

Окрему групу методичних інструментів становлять індикаторні моделі, які широко застосовуються міжнародними організаціями – ООН, Світовим банком, МОП. Найбільш популярними є:

- індекс людського розвитку (ІЛР);
- індекс багатовимірної бідності;
- соціальні витрати на душу населення;
- індекси соціального виключення або інклюзивності.

Ці індикатори мають певні переваги — їх можна використовувати в крос-країновому порівнянні, вони є стандартизованими, проте вони здебільшого агреговані та не завжди враховують регіональні, культурні або інституційні особливості країн з перехідною економікою.

Доповненням до індикаторних моделей виступає SWOT-аналіз, який дозволяє комплексно оцінити внутрішні сильні та слабкі сторони соціальної політики, а також виявити зовнішні можливості й загрози для її розвитку. У контексті дослідження моделі соціальної політики України SWOT-аналіз доцільно використовувати для формування стратегічного бачення її трансформації. Зокрема, сильними сторонами національної соціальної політики залишаються гарантований мінімум соціального забезпечення, участь у міжнародних програмах підтримки, нормативна база, що частково узгоджується з європейськими принципами. Водночас до слабких сторін належать низька ефективність механізмів реалізації, надмірна фрагментарність програм і залежність від бюджетного навантаження. Метод дозволяє не лише структурувати фактори впливу, а й виявити потенційні точки зростання через інтеграцію позитивного зарубіжного досвіду.

Окрему увагу слід приділити питанням оцінки ефективності соціальної політики. На сьогодні в Україні бракує системного підходу до моніторингу результативності соціальних заходів, що унеможливлює своєчасне коригування політики відповідно до реальних потреб населення. Європейські країни активно застосовують інструменти Policy Impact Assessment, що дозволяють на етапі

проектування та впровадження програм оцінювати їхній соціальний ефект, ступінь досягнення цілей, економічну доцільність витрат.

Інший важливий інструмент – соціальний аудит, який розглядається як процедура незалежного оцінювання досягнення соціальних цілей шляхом аналізу програм, витрат, цільових груп і результативності. Як наголошує Колот А. М., соціальний аудит є дієвим механізмом підвищення прозорості соціальної політики, зменшення адміністративної неефективності та забезпечення відповідальності розпорядників бюджетних коштів [25, с. 207]. У європейській практиці соціальний аудит часто проводиться органами місцевого самоврядування або незалежними консалтинговими структурами за участі громадськості.

З урахуванням аналізу зарубіжних і національних підходів, а також специфіки соціальної ситуації в Україні, у межах даної кваліфікаційної роботи буде застосовано комбіновану методику, що включає:

- індикаторний аналіз (рівень бідності, соціальні витрати, доступ до послуг, індекс Джині, соціальні стандарти);
- елементи порівняльного аналізу (зіставлення з країнами ЄС за ключовими параметрами);
- елементи SWOT-аналізу для визначення стратегічної позиції національної моделі;
- критичний аналіз нормативної бази;
- власну експертну інтерпретацію дієвості моделі.

Систематизацію методів дослідження та цільових функцій кожного з них наведено в таблиці нижче (див. табл. 1.1).

Разом із тим, для підвищення валідності результатів дослідження необхідно враховувати низку обмежень і ризиків, притаманних використанню кожного з методичних інструментів. Зокрема, при застосуванні індикаторного аналізу важливо зважати на можливі спотворення даних внаслідок неповноти офіційної статистики або розбіжностей у методології збору інформації між Україною та країнами Європейського Союзу.

Таблиця 1.1 - Методичний інструментарій дослідження дієвості моделі соціальної політики України

Метод дослідження	Ціль застосування	Очікуваний результат
Індикаторний аналіз	Кількісна оцінка параметрів соціального середовища	Виявлення динаміки, глибини проблем та зон напруження
Порівняльний аналіз	Співставлення моделі України з моделями ЄС	Виявлення розривів, потенціалу гармонізації
SWOT-аналіз	Оцінка внутрішніх і зовнішніх факторів впливу	Формування стратегії реформування соціальної політики
Соціальний аудит	Аналіз цільового використання ресурсів, відповідності очікуванням	Виявлення резервів ефективності, підзвітності, прозорості
Критичний аналіз законодавства	Вивчення нормативної бази у динаміці	Ідентифікація прогалин, колізій, необхідності адаптації до стандартів ЄС
Авторське експертне оцінювання	Системна інтерпретація даних і результатів дослідження	Висновки щодо потенціалу трансформації моделі

Джерело: розроблено автором на основі [14; 15; 16; 17; 21; 24].

Порівняльний аналіз потребує ретельного врахування специфіки макроекономічних умов, демографічної структури та інституційної розбудови кожної окремої країни, щоб уникнути некоректних висновків.

Разом із тим, для підвищення валідності результатів дослідження необхідно враховувати низку обмежень і ризиків, притаманних використанню кожного з методичних інструментів. Зокрема, при застосуванні індикаторного аналізу важливо зважати на можливі спотворення даних внаслідок неповноти офіційної статистики або розбіжностей у методології збору інформації між Україною та країнами Європейського Союзу. Порівняльний аналіз потребує ретельного врахування специфіки макроекономічних умов, демографічної структури та інституційної розбудови кожної окремої країни, щоб уникнути некоректних висновків.

При проведенні SWOT-аналізу особливої ваги набуває об'єктивність і всебічність в оцінці внутрішніх слабких і сильних сторін, оскільки суб'єктивні судження можуть суттєво вплинути на якість побудови стратегічної матриці. Щодо соціального аудиту, то його ефективність багато в чому залежить від рівня

відкритості даних та готовності органів влади до співпраці з незалежними аналітичними структурами.

У контексті критичного аналізу нормативної бази важливо не лише фіксувати окремі прогалини чи неузгодженості законодавчих актів, а й оцінювати їхній реальний вплив на практику реалізації соціальної політики. Це потребує використання кейс-стаді окремих програм чи ініціатив, що дозволяє конкретизувати виявлені проблеми і підкріпити їх емпіричними прикладами.

Власна експертна інтерпретація результатів дослідження буде ґрунтуватися на синтезі даних кількісного та якісного аналізу, що дозволить сформулювати цілісне бачення поточного стану моделі соціальної політики в Україні та її потенціалу для реформування в рамках процесу європейської інтеграції.

Таким чином, обраний методичний інструментарій забезпечує багатовимірний підхід до аналізу дієвості моделі соціальної політики України, дозволяючи одночасно оцінити її структурну цілісність, ефективність механізмів реалізації та відповідність стратегічним цілям державної політики у сфері соціального розвитку. На основі викладених методичних засад у другому розділі кваліфікаційної роботи буде здійснено системний аналіз соціальних гарантій, механізмів реалізації соціальної політики, а також проведено оцінку економічних наслідків прорахунків у її здійсненні.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

2.1 Аналіз соціальних гарантій та стандартів соціальної політики України в контексті європейської інтеграції

У процесі європейської інтеграції Україна взяла на себе зобов'язання гармонізувати свою соціальну політику із стандартами Європейського Союзу. Це передбачає не лише приведення законодавчої бази у відповідність до європейських норм, а й забезпечення реального впровадження соціальних гарантій і стандартів на практиці. Проте аналіз поточного стану свідчить про наявність значних диспропорцій між декларованими принципами та фактичним рівнем соціального забезпечення.

Соціальні гарантії в Україні визначені, зокрема, Конституцією України, Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [10], іншими нормативно-правовими актами. До основних базових гарантій належать: мінімальний розмір заробітної плати, прожитковий мінімум, мінімальний розмір пенсії за віком, державна підтримка сімей з дітьми, соціальне страхування від безробіття, нещасних випадків, хвороби, інвалідності.

Одним із ключових показників, що відображає реальний рівень забезпечення соціальних гарантій, є прожитковий мінімум. У динаміці 2021–2024 років спостерігалось його поступове підвищення, однак темпи зростання не відповідали інфляційним процесам. Згідно з даними Державної служби статистики України [39], офіційний прожитковий мінімум станом на початок 2021 року складав 2 189 грн, тоді як фактичний, за підрахунками Інституту демографії НАН України, перевищував 4 500 грн [40]. Станом на початок 2024 року офіційний прожитковий мінімум встановлено на рівні 2 920 грн, тоді як реальна вартість мінімального споживчого кошика сягала понад 6 100 грн.

Для ілюстрації дисбалансу між законодавчо встановленими і фактичними соціальними стандартами побудовано таблицю:

Таблиця 2.1 - Співвідношення прожиткового мінімуму та реальної вартості споживчого кошика в Україні у 2021–2024 роках

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Офіційний прожитковий мінімум, грн	2 189	2 393	2 589	2920
Фактична вартість споживчого кошика, грн	4 524	5 121	5 749	6 120
Співвідношення фактичного до офіційного, %	207%	214%	222%	236%

Джерело: розроблено автором на основі [39; 40].

Аналіз даних таблиці свідчить про системне недофінансування соціальних стандартів, що є серйозним відхиленням від європейських принципів соціальної справедливості та гідності. У країнах ЄС розмір прожиткового мінімуму встановлюється на рівні, який дійсно забезпечує мінімально необхідні умови для життя. В Україні ж прожитковий мінімум використовується більше як фіскальний інструмент, а не як реальний соціальний стандарт, що суперечить вимогам Європейського соціального хартії (переглянутої) [41].

Крім прожиткового мінімуму, важливим критерієм є рівень мінімальної заробітної плати. За даними Міністерства фінансів України [42], мінімальна заробітна плата у 2021 році становила 6 000 грн, у 2022 році — 6 500 грн, у 2023 році залишалася на цьому ж рівні, а підвищення до 7 100 грн було заплановане на січень 2024 року. У квітні 2024 року мінімальна заробітна плата була підвищена до 8 000 грн. Згідно з Законом України «Про Державний бюджет України на 2025 рік», з 1 січня 2025 року мінімальна заробітна плата становить 8 000 грн на місяць або 48 грн на годину.

Однак, навіть при планованому зростанні, мінімальна заробітна плата в Україні залишається істотно нижчою за аналогічні показники країн ЄС, що створює умови для трудової міграції та поглиблення соціальної вразливості працюючих.

Зіставлення мінімальної заробітної плати в Україні та середньої по країнах ЄС наведено в таблиці 2.2:

Таблиця 2.2 - Порівняння мінімальної заробітної плати в Україні та країнах ЄС у 2024 році

Країна	Мінімальна заробітна плата, євро/місяць	Еквівалент у грн (курс 43,2 грн/євро)
Україна	~165	~7 100 з 1.01, 8000 - з 1.04
Польща	1 085,57	~46 900
Литва	924	~39 917
Угорщина	707,00	~30 550
Німеччина	2 161,00	~93 115

Джерело: розроблено автором на основі [42; 43; 44; 45; 46].

Як свідчать дані таблиці, у 2024 році мінімальна заробітна плата в Україні у перерахунку на євро у п'ять-шість разів менша, ніж у країнах Центрально-Східної Європи, які свого часу також проходили етапи постсоціалістичної трансформації. Така диспропорція створює сильний мотиваційний фактор для зовнішньої трудової міграції та загострює соціальні дисбаланси всередині країни.

Ще одним важливим аспектом є доступність базових соціальних послуг – освіти, охорони здоров'я, житла. За даними Світового банку [53], індекс людського капіталу України у 2024 році складав 0,63 (за шкалою від 0 до 1), що є одним із найнижчих серед європейських країн. Основні проблеми в цій сфері полягають у нерівномірності доступу до якісних послуг між містом і селом, недофінансуванні інфраструктури та посиленні регіональної диференціації.

Варто відзначити позитивні тенденції, пов'язані із впровадженням у період 2022–2025 років окремих євроінтеграційних реформ у сфері соціальної політики. Так, запроваджено цифровізацію процесів призначення соціальної допомоги, автоматизацію обліку субсидій, розвиток послуг за принципом «єдиного вікна» через платформу «Дія» [47]. Однак, за даними аналітичних досліджень НІСД [22], ці реформи поки що охоплюють обмежене коло населення і не вирішують проблеми реального доступу до гарантованих державою соціальних благ.

Критичним чинником залишається низький рівень відповідності державних соціальних стандартів вимогам Європейського соціального хартії (переглянутої),

що передбачає гідний рівень життя, право на соціальне забезпечення, доступ до послуг охорони здоров'я та захист від бідності.

Підсумовуючи аналіз, можна зробити висновок, що за період 2021–2025 років Україна досягла окремих успіхів у формуванні законодавчих основ соціальної політики відповідно до європейських принципів. Однак фактичний рівень реалізації соціальних гарантій залишається недостатнім. Основними проблемами є:

- хронічне недофінансування прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати;
- нерівність доступу до соціальних послуг;
- незавершеність інституційних реформ;
- регіональні дисбаланси у якості соціального забезпечення.

Водночас актуальним залишається питання якості адаптації українських соціальних стандартів до норм Європейського Союзу. Проведений аналіз показує, що навіть при формальному ухваленні низки євроінтеграційних документів на практиці мають місце істотні відставання за ключовими параметрами. Зокрема, в Україні на 2025 рік частка витрат на соціальний захист у структурі державного бюджету становить близько 18,6 %, тоді як у країнах ЄС цей показник коливається в межах 25–30 % [18]. При цьому рівень соціальної підтримки осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах, залишається вкрай обмеженим.

Особливої уваги потребує розробка механізмів, які забезпечували б не лише формальне наближення законодавства до європейських норм, але й реальне підвищення стандартів життя населення. Одним із таких інструментів може стати удосконалення системи соціального страхування, розширення практики адресної допомоги, розвиток муніципальних соціальних програм та децентралізація надання соціальних послуг.

Таким чином, стан соціальних гарантій та стандартів в Україні на початок 2025 року свідчить про наявність окремих позитивних зрушень у напрямі європейської інтеграції, однак вимагає посилення комплексних реформ. Недостатній рівень фактичної реалізації соціальних прав, низька купівельна спроможність населення, територіальні диспропорції та обмежений доступ до

якісних соціальних послуг залишаються основними викликами, які потребують системного розв'язання у найближчій перспективі.

2.2 Аналіз механізмів реалізації соціальної політики України: проблема вибору моделі

Реалізація соціальної політики в Україні базується на системі механізмів, що охоплюють нормативно-правові, інституційні, фінансово-економічні та управлінські компоненти. Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» [9] та інших базових актів, механізми реалізації соціальної політики передбачають як прямі бюджетні трансферти населенню, так і розвиток інфраструктури надання соціальних послуг через державні, комунальні та недержавні інституції.

У структурі механізмів соціальної політики можна виділити кілька основних груп: – законодавчі механізми (прийняття стандартів, норм, правил соціального забезпечення); – адміністративно-управлінські механізми (організація системи соціальних служб, реалізація програм підтримки); – фінансово-економічні механізми (перерозподіл бюджетних коштів, програми субсидування, соціальні трансферти); – інформаційно-комунікаційні механізми (підвищення обізнаності населення про свої соціальні права).

У практиці реалізації соціальної політики України останніх років спостерігається певний прогрес у впровадженні інструментів електронного урядування, автоматизації процесів надання допомоги, розвитку сервісів «Дія», цифровізації державних реєстрів [47]. Однак, попри окремі успіхи, загалом механізми залишаються неефективними через низку об'єктивних і суб'єктивних чинників.

Для системного аналізу механізмів реалізації соціальної політики України доцільно розглянути їх за основними критеріями:

Таблиця 2.3 - Оцінка основних механізмів реалізації соціальної політики України у 2021–2025 роках

Критерій	Україна	Країни ЄС (типовий підхід)
Базовий принцип	Змішаний (адресність + залишковість)	Універсалізм і солідарність
Фінансування	Переважно бюджетне, часткова підтримка донорів	Бюджетне, страхове, приватне партнерство
Охоплення населення	Часткове, переважно вразливі групи	Загальне, без винятків
Рівень доступу до послуг	Нерівномірний, регіональні диспропорції	Високий, рівний доступ
Ступінь діджиталізації	Частковий, з проблемами охоплення	Високий рівень цифровізації

Джерело: розроблено автором на основі [48; 49; 50].

На даному етапі розвиток механізмів реалізації соціальної політики в Україні характеризується поєднанням окремих елементів різних моделей без завершеної інтегрованої концепції. Основними системними недоліками залишаються нестача ресурсів, недостатня ефективність управлінських процесів, нерівномірність доступу до послуг та обмежене застосування принципів універсалізму й солідарності.

Виявлені проблеми засвідчують необхідність переходу до більш цілісної, стратегічно орієнтованої моделі соціальної політики, що базуватиметься на засадах прав людини, соціальної справедливості, сталого розвитку та інституційної спроможності. Це завдання набуває особливої актуальності у світлі євроінтеграційних прагнень України та потреби забезпечення високого рівня соціальної згуртованості у післявоєнний період.

Для кращої структуризації виявлених недоліків та розуміння їхнього походження узагальнено результати у таблиці нижче (див. табл. 2.4).

Аналіз даних таблиці свідчить, що існуючі механізми реалізації соціальної політики в Україні мають низьку адаптивність до швидкозмінних умов соціально-економічного середовища. Зокрема, відсутність сталої моделі інтеграції соціальних послуг, розрив між центром і регіонами, недостатня гнучкість у відповідь на кризові явища, такі як повномасштабна війна, посилюють ризики соціальної дестабілізації.

Таблиця 2.4 - Основні проблеми реалізації механізмів соціальної політики України та їх причини

Виявлені проблеми	Причини виникнення
Хронічне недофінансування соціальної сфери	Обмеженість бюджетних ресурсів; залежність від зовнішньої допомоги
Низька ефективність інституційної системи	Недостатня координація органів влади; слабкість місцевого самоврядування
Регіональна нерівність у доступі до послуг	Нерівномірний розподіл інфраструктури; міграційні процеси
Обмежене застосування цифрових технологій	Відсутність загальнодоступної цифрової інфраструктури; цифрова нерівність
Фрагментарність нормативної бази	Несистемний характер законодавчих реформ; повільна імплементація європейських норм
Низький рівень обізнаності населення	Недостатня інформаційна підтримка реформ; слабкий розвиток комунікаційних стратегій

Джерело: розроблено автором на основі [48; 51; 52].

Особливої гостроти проблема набуває у контексті європейської інтеграції України, адже країни ЄС базують свою соціальну політику на принципах цілісності, солідарності, рівного доступу до базових послуг. Українська модель наразі не забезпечує стійкого охоплення вразливих груп населення якісними соціальними гарантіями, що створює загрозу поглиблення нерівності та соціальної ізоляції окремих категорій громадян.

Важливо підкреслити, що слабкість чинних механізмів реалізації соціальної політики проявляється не лише у кількісних диспропорціях, а й у якісних характеристиках процесу надання соціальних послуг: нестача кваліфікованих кадрів у сфері соціальної роботи, недостатній контроль якості послуг, низький рівень залучення громадськості до моніторингу ефективності реалізації державних програм.

Брак стратегії з довгостроковим горизонтальним плануванням, орієнтації на результат, а не на процес, є ще однією важливою виявленою проблемою. Система соціальної політики переважно зорієнтована на реактивне усунення наслідків соціальних ризиків замість активної роботи над їх профілактикою та

попередженням.

У такій ситуації постає необхідність глибокої модернізації механізмів реалізації соціальної політики України із залученням європейських підходів: запровадження інструментів оцінки ефективності політик (Policy Impact Assessment), підвищення спроможності органів влади до антикризового управління в соціальній сфері, а також розширення партнерства між державними, муніципальними й недержавними структурами у наданні соціальних послуг.

Результати проведеного аналізу підтверджують наявність суттєвих інституційних і структурних проблем у реалізації соціальної політики України, що вимагають негайної розробки комплексної стратегії модернізації національної моделі соціальної політики в контексті європейської інтеграції та післявоєнного відновлення країни.

2.3 Оцінка економічних збитків від прорахунків в соціальній політиці

Прорахунки у реалізації соціальної політики України, особливо в умовах війни та економічної нестабільності, спричиняють суттєві економічні збитки. Вони проявляються як у прямій формі — через додаткові витрати на соціальну підтримку незахищених верств населення, втрати робочого потенціалу, надмірне навантаження на бюджет, так і в опосередкованій — через зниження продуктивності праці, погіршення стану здоров'я населення, посилення трудової міграції та демографічну кризу.

Оцінка економічних втрат дозволяє не лише констатувати факт неефективності певних рішень, а й розробити обґрунтовані заходи для зменшення негативного впливу на макро- і мікроекономічному рівнях.

Найбільш суттєвими економічними збитками прорахунків у соціальній політиці в Україні є:

- недоотримання ВВП через втрату трудового потенціалу;
- збільшення витрат на соціальні трансфери без відповідного зростання доходів;

- прямі втрати через неефективне використання бюджетних коштів;
- скорочення податкової бази внаслідок міграції працездатного населення;
- зростання прихованого безробіття.

Для систематизації та кількісної оцінки основних економічних збитків було побудовано наступну таблицю нижче (див. табл. 2.5).

Таблиця 2.5 - Основні види економічних збитків від прорахунків у соціальній політиці України у 2021–2025 роках

Вид збитків	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік (оцінка)
Втрата трудового потенціалу (тис. осіб)	400	500	600	800	1500
Збитки ВВП через втрату робочої сили, млрд грн	30	50	100	150	190
Перевитрати на соціальні трансфери, млрд грн	10	12	15	20	47
Збитки бюджету від трудової міграції, млрд грн	5	15	25	20	49
Неформальне безробіття, млн осіб	1,5	1,7	1,9	2,2	2,5

Джерело: розроблено автором на основі [53; 54; 55; 56; 57].

Аналізуючи наведені дані, можна стверджувати, що сумарні економічні втрати України від недосконалості соціальної політики тільки у прямій формі за період 2021–2025 років перевищують 500 млрд грн. У 2025 році очікувані втрати становлять понад 190 млрд грн через недоотримання ВВП від зменшення чисельності робочої сили, близько 47 млрд грн — через перевитрати на соціальні трансфери та ще 49 млрд грн — через скорочення надходжень до бюджету внаслідок трудової міграції [53].

Особливої уваги заслуговує фактор втрати людського капіталу, який є одним із найтриваліших за впливом. За оцінками Світового банку [53], відтік молодого і кваліфікованого населення з України після 2022 року прискорився. Якщо у 2021 році трудова міграція в основному стосувалася сезонної зайнятості, то у 2022–2025 роках спостерігається стійка тенденція еміграції фахівців із вищою освітою, що

поглиблює проблеми на ринку праці й посилює економічні втрати у перспективі.

Крім того, неефективність соціальної політики веде до розширення тіньового сектору економіки. Неформальна зайнятість, яка за даними НІСД [22] у 2024 році охоплювала понад 20 % економічно активного населення, знижує рівень надходжень до Пенсійного фонду та Фонду соціального страхування, що посилює навантаження на державні фінанси та створює загрозу дефіциту соціальних фондів у найближчій перспективі.

Щоб глибше охарактеризувати взаємозв'язок між втратою людського капіталу, перевитратами бюджетних коштів і економічними збитками, наведено наступну узагальнювальну таблицю (див. табл 2.6).

Таблиця 2.6 - Взаємозалежність проблем у соціальній політиці та економічних збитків України

Проблема соціальної політики	Прямі економічні наслідки	Опосередковані економічні наслідки
Втрата трудового потенціалу	Зниження обсягу ВВП	Погіршення демографічної ситуації
Низький рівень соціальних стандартів	Зростання витрат на адресні допомоги	Підвищення ризику соціальної напруги
Неефективність соціального страхування	Дефіцит Пенсійного фонду	Зростання тіньового сектору
Недостатня підтримка осіб із вразливих груп	Перевитрати на соціальні трансферти	Погіршення рівня життя у довгостроковій перспективі
Відсутність стратегії розвитку людського капіталу	Відтік висококваліфікованих кадрів	Зниження конкурентоспроможності економіки

Джерело: розроблено автором на основі [22, 53, 57].

Проведений аналіз свідчить, що неефективність соціальної політики в Україні має комплексний негативний вплив як на економічну, так і на соціальну системи. Прямі й опосередковані економічні втрати вимагають кардинальної перебудови підходів до соціальної політики, зокрема:

- впровадження проактивних програм розвитку людського капіталу;
- стимулювання офіційної зайнятості;

- адаптації системи соціального страхування до сучасних викликів;
- створення механізмів адресної, але всеохопної підтримки найбільш вразливих верств населення.

Тільки за умови комплексного реформування соціальної політики можливо мінімізувати економічні втрати та забезпечити стабільне соціально-економічне зростання України у найближчій перспективі.

Поглиблений аналіз збитків свідчить, що системні прорахунки в соціальній політиці не лише генерують прямі фінансові втрати, але й формують довготривалі негативні ефекти для економічної динаміки країни. Одним із таких ефектів є поступове звуження внутрішнього попиту внаслідок зниження купівельної спроможності населення. За даними Державної служби статистики України [57], реальні доходи громадян у 2022–2024 роках знизилися на 12,7 %, а у 2025 році темпи їх зростання залишаються вкрай низькими — близько 2,5 % на рік при офіційній інфляції понад 8 %.

Скорочення реальних доходів має мультиплікативний негативний ефект: воно веде до падіння споживання товарів і послуг, що, у свою чергу, знижує загальний рівень економічної активності, скорочує обсяги виробництва і доходи підприємств, а також посилює бюджетний дефіцит через недоотримання податкових надходжень.

Додатковим наслідком прорахунків у соціальній політиці є погіршення інвестиційного клімату. Низький рівень соціальної стабільності, посилення соціальної нерівності та високі ризики поглиблення бідності роблять країну менш привабливою для іноземних і національних інвесторів. За даними звіту Світового банку [53], Україна у 2025 році демонструє індекс соціальної стійкості на рівні 0,41 (за шкалою від 0 до 1), що є істотно нижчим за середні показники країн Центральної та Східної Європи.

Ще одним важливим аспектом є зростання витрат на соціальні трансферти у довгостроковій перспективі. Оскільки відсутність належної профілактики соціальних ризиків призводить до хронічного збільшення кількості осіб, які потребують державної допомоги, бюджетні зобов'язання зростають в

арифметичній прогресії. Це створює загрозу розбалансування державних фінансів і обмежує можливості для розвитку інфраструктури, інновацій та людського капіталу.

Недофінансування соціальної сфери спричиняється обмеженістю державних ресурсів і залежністю від зовнішньої допомоги та міжнародних кредитів. Це призводить до недостатнього забезпечення соціальних потреб населення і зниження ефективності соціальних програм. Для покращення цієї ситуації необхідно залучити приватні інвестиції у соціальні програми та реформувати бюджетне фінансування соціальної сфери.

Низька ефективність інституційної системи виникає через недостатню координацію між державними та місцевими органами влади і слабкість місцевого самоврядування. Це призводить до невідповідності потребам громадян у наданні соціальних послуг та низької якості адміністративних послуг. Вирішення цієї проблеми можливе через децентралізацію соціальних програм та вдосконалення управлінської та адміністративної системи.

Нерівномірний доступ до соціальних послуг зумовлений регіональними диспропорціями в розподілі інфраструктури та міграцією населення з сільської місцевості до міст. Наслідком цього є відсутність рівного доступу до соціальних послуг для всіх громадян і погіршення якості життя в деяких регіонах. Для поліпшення ситуації слід розвивати інфраструктуру в сільських регіонах та розширювати соціальні програми для віддалених і малонаселених територій.

Таким чином, прорахунки в реалізації соціальної політики трансформуються в ланцюг взаємопов'язаних економічних проблем, які поглиблюють кризові явища в національній економіці та знижують стійкість країни до зовнішніх і внутрішніх шоків. Подолання цих негативних тенденцій вимагає глибокої структурної перебудови підходів до формування та реалізації соціальної політики на основі принципів ефективності, адресності, профілактичної орієнтації та інституційної спроможності.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

3.1 Удосконалення моделі соціальної політики України відповідно до вимог Європейського Союзу

Результати проведеного аналізу свідчать, що чинна модель соціальної політики України не забезпечує належного рівня гарантування соціальних прав громадян відповідно до стандартів Європейського Союзу. Вона характеризується фрагментарністю, недостатньою результативністю, високим ступенем залежності від бюджетних трансфертів і обмеженим охопленням вразливих груп населення.

Удосконалення моделі соціальної політики України потребує її докорінної трансформації за напрямками, що передбачають як гармонізацію із правовими актами ЄС, так і врахування національних соціально-економічних особливостей. Відповідно до Європейського соціального хартії (переглянутої) та основних положень європейської соціальної моделі, така трансформація має базуватися на принципах універсалізму, солідарності, недискримінації, дотримання гідності кожної особи та сталого розвитку.

Першим ключовим елементом удосконалення моделі має стати перехід від залишкового принципу соціальної допомоги до універсального підходу, що передбачає рівний доступ усіх громадян до базових соціальних благ незалежно від їхнього трудового або економічного статусу. Це означає розширення програм соціального забезпечення для широких верств населення, зокрема у сферах освіти, охорони здоров'я, житлової політики.

Другим напрямом є зміцнення інституційної спроможності системи соціальної політики. Йдеться про формування ефективної багаторівневої архітектури управління соціальною сферою, де центральні та місцеві органи влади координуватимуть свої дії відповідно до єдиних стандартів і процедур, передбачених європейською практикою.

Третім важливим аспектом є розширення фінансування соціальної політики через диверсифікацію джерел: поряд із бюджетними асигнуваннями необхідно активніше залучати кошти соціального страхування, міжнародної технічної допомоги, громадських ініціатив та приватного сектору в рамках державно-приватного партнерства.

Четвертим напрямом реформування є підвищення адресності соціальних програм: допомога має надаватися тим, хто дійсно її потребує, з урахуванням актуального майнового та соціального стану особи, що дозволить оптимізувати бюджетні витрати та підвищити справедливість розподілу ресурсів.

З метою систематизації основних орієнтирів удосконалення моделі соціальної політики України наведено таблицю (див. табл 3.1).

Таблиця 3.1 - Основні напрями удосконалення моделі соціальної політики України відповідно до вимог Європейського Союзу

Недоліки / проблеми	Напрямок удосконалення	Конкретні заходи	Очікуваний результат
Хронічне недофінсування соціальної сфери	Диверсифікація фінансування	Створення фондів соціального страхування, державно-приватні програми	Зниження навантаження на державний бюджет
Низька ефективність інституційної системи	Зміцнення інституційної спроможності	Розвиток системи «єдиного соціального вікна», цифровізація процесів	Підвищення доступності та якості соціальних послуг
Регіональна нерівність у доступі до послуг	Перехід до універсальної моделі	Гарантування базового доходу, рівного доступу до послуг	Зменшення соціальної та територіальної нерівності
Обмежене застосування цифрових технологій	Зміцнення інституційної спроможності	Цифровізація соціальних процесів, створення цифрової інфраструктури	Підвищення доступності послуг
Фрагментарність нормативної бази	Гармонізація законодавства	Прискорення імплементації європейських норм, узгодження законодавства	Сприяння ефективній реалізації реформ

Джерело: розроблено автором на основі [13].

Важливою складовою удосконалення моделі соціальної політики України має стати побудова ефективної системи соціального страхування на основі

європейських стандартів. Зокрема, необхідно завершити реформу об'єднання Пенсійного фонду та Фонду соціального страхування, забезпечивши прозорість, фінансову стійкість і ефективність управління накопичувальними фондами. На основі досвіду країн ЄС доцільно запровадити багаторівневу систему соціального страхування з можливістю добровільного розширення пакета страхових послуг громадянами.

Крім того, модернізація моделі має включати розвиток інтегрованих соціальних послуг на місцевому рівні, що передбачає створення центрів комплексної підтримки населення за принципом «єдиного вікна». Такий підхід дозволить наблизити соціальні послуги до громадян, забезпечити їхню доступність, оперативність надання та зменшити адміністративні бар'єри. Для досягнення цієї мети необхідно передбачити механізми державної підтримки місцевих органів влади у розбудові соціальної інфраструктури, зокрема через програми співфінансування та технічної допомоги.

Окремого значення набуває розвиток системи моніторингу і оцінки результативності соціальної політики на основі кількісних і якісних індикаторів. Створення єдиної цифрової платформи для збору, обробки та аналізу даних щодо ефективності соціальних програм дозволить здійснювати регулярний аудит результатів, виявляти неефективні заходи та своєчасно вносити корективи до політики. До участі в моніторингу доцільно залучати як державні органи, так і громадські організації, незалежних експертів та представників міжнародних інституцій.

Особливу увагу необхідно приділити питанням інклюзії, соціальної інтеграції вразливих груп населення та зниження рівня соціального виключення. Удосконалення моделі має передбачати розвиток програм підтримки людей з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, багатодітних сімей, людей похилого віку, молоді та інших груп, які потребують додаткового захисту. При цьому важливо забезпечити перехід від моделі пасивної допомоги до активної підтримки самореалізації цих категорій громадян через навчання, працевлаштування, підтримку малого бізнесу та соціального підприємництва.

Не менш важливим є завдання гармонізації української системи соціального забезпечення з Європейською рамковою політикою щодо мінімальних доходів. На практиці це означає поступове підвищення рівня мінімального соціального захисту до рівня, який забезпечуватиме гідне життя, виходячи із реального прожиткового мінімуму, скоригованого на інфляцію та економічні умови. Впровадження таких підходів сприятиме не тільки зниженню рівня бідності, але й підвищенню соціальної довіри до державних інституцій.

Таким чином, ефективне удосконалення моделі соціальної політики України потребує комплексної взаємодії реформ у законодавчій, фінансовій, інституційній та управлінській сферах, що забезпечить відповідність європейським стандартам і стане запорукою соціальної стійкості країни в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів.

3.2 Перспективи адаптації соціальної політики України до європейських стандартів

Адаптація соціальної політики України до європейських стандартів є не лише формальною вимогою в рамках євроінтеграційного процесу, а й нагальною потребою для забезпечення гідного рівня життя громадян, зменшення соціальної нерівності та побудови соціально орієнтованої держави. Водночас ця адаптація має враховувати особливості українських реалій — наслідки війни, економічну нестабільність, обмеженість фінансових ресурсів, демографічні виклики.

Ключовими векторами адаптації мають стати:

1. Подальше наближення нормативно-правової бази до стандартів ЄС, зокрема у сферах соціального забезпечення, трудових прав, гендерної рівності, захисту вразливих груп населення. Особливо важливою є імплементація положень Європейської соціальної хартії (переглянутої), Директив ЄС щодо захисту працівників, боротьби з бідністю та соціального включення.
2. Встановлення прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати, пенсій та інших виплат на рівні, який реально забезпечує основні життєві потреби

людини відповідно до європейських підходів до гідного рівня життя.

3. Зміцнення потенціалу органів соціального захисту, впровадження сучасних механізмів управління соціальною сферою, підвищення професійної підготовки працівників соціальних служб.
4. Активне впровадження цифрових сервісів для спрощення доступу громадян до соціальних послуг, автоматизація процесів обробки даних, розвиток електронних реєстрів соціального забезпечення.
5. Орієнтація на реальні потреби громадян, запровадження механізмів перевірки доходів та майна отримувачів допомоги, оптимізація розподілу бюджетних ресурсів.

Для систематизації перспективних напрямів адаптації соціальної політики України до європейських стандартів побудовано таблицю (див. табл. 3.2).

Таблиця 3.2. - Основні напрями та умови адаптації соціальної політики України до стандартів ЄС

Напрямок адаптації	Очікувані зміни		Умови успішної реалізації		
Втрата трудового потенціалу (тис. осіб)	400	500	600	800	1500
Збитки ВВП через втрату робочої сили, млрд грн	30	50	100	150	190
Перевитрати на соціальні трансферти, млрд грн	10	12	15	20	47
Збитки бюджету від трудової міграції, млрд грн	5	15	25	20	49
Неформальне безробіття, млн осіб	1,5	1,7	1,9	2,2	2,5

Джерело: розроблено автором на основі [53; 54; 55; 56; 57].

Аналіз наведених напрямів показує, що перспективи адаптації соціальної політики України безпосередньо залежать від ряду критичних чинників. По-перше, це політична воля на всіх рівнях влади щодо незворотності євроінтеграційного курсу. По-друге, це економічна стабілізація та забезпечення фінансової бази для проведення реформ. По-третє, це активне залучення громадянського суспільства та міжнародних партнерів до процесів розроблення і моніторингу соціальних

програм.

Особливої уваги потребує питання забезпечення сталості реформ, що передбачає їхню інтеграцію в загальну стратегію розвитку України до 2030 року. Без системного підходу адаптація ризикує залишитися формальною і не мати суттєвого впливу на рівень життя населення.

Крім того, необхідним є акцент на розвиток соціальної відповідальності бізнесу, поширення практик корпоративної соціальної відповідальності, партнерства між державою, бізнесом і громадянським суспільством у сфері соціального захисту.

Таким чином, адаптація соціальної політики України до стандартів Європейського Союзу потребує не лише законодавчих та інституційних змін, а й формування нової соціальної культури, орієнтованої на активну участь громадян у процесах ухвалення рішень, реалізації соціальних ініціатив та моніторингу ефективності політик.

Важливою умовою успішної адаптації є запровадження механізмів залучення громадських організацій, профспілок, бізнес-асоціацій до розроблення та реалізації соціальних програм на всіх рівнях. У практиці ЄС широко використовуються підходи партнерського управління соціальною сферою, коли державні органи координують політики, а їх безпосереднє впровадження здійснюється за активної участі місцевих громад і недержавного сектору.

Суттєву роль у процесі адаптації має відігравати розвиток системи професійної підготовки та перепідготовки кадрів для соціальної сфери, що дозволить забезпечити якість надання послуг відповідно до європейських стандартів. У цьому контексті особливо актуальним є впровадження єдиних кваліфікаційних вимог, стандартів професійної освіти і постійного підвищення кваліфікації працівників.

Не менш важливим напрямом є впровадження політики сталого розвитку в соціальній сфері, що включає врахування екологічної, економічної та соціальної складових при плануванні та реалізації соціальних програм. Європейський досвід показує, що сталий розвиток соціальної сфери сприяє довгостроковому зміцненню

добробуту населення, підвищенню економічної стійкості та рівню громадянської активності.

У середньостроковій перспективі адаптація української соціальної політики має відбуватися поетапно, через визначення пріоритетних секторів для гармонізації, пілотне впровадження європейських практик, оцінювання їх результативності та масштабування успішних рішень. Зокрема, першочерговим завданням є реформування системи мінімальних соціальних стандартів, розвиток адресних програм підтримки населення, удосконалення системи соціального страхування та інституційної підтримки зайнятості.

Тільки за умов цілеспрямованої реалізації комплексу заходів адаптація соціальної політики України до вимог Європейського Союзу матиме не декларативний, а реальний характер, що сприятиме підвищенню рівня життя населення, зміцненню соціальної єдності та стійкості держави на шляху до повноправного членства у європейській спільноті.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі здійснено всебічне дослідження проблеми вибору моделі соціальної політики в Україні в контексті європейської інтеграції. На основі проведеного теоретичного аналізу, аналітичної оцінки сучасного стану соціальної політики та визначення перспектив удосконалення було досягнуто поставлену мету дослідження та вирішено всі завдання роботи.

У першому розділі розглянуто теоретико-методичні основи соціальної політики, розкрито сутність, функції, принципи її формування та реалізації. Проведено порівняльний огляд моделей соціальної політики у світовому контексті, що дозволило ідентифікувати основні типи моделей — ліберальну, консервативну, соціал-демократичну — та виділити їх характерні особливості. Також обґрунтовано методичні підходи до дослідження ефективності соціальної політики на основі індикаторного аналізу, порівняльного аналізу, SWOT-аналізу та критичного аналізу законодавства.

У другому розділі здійснено аналітичну оцінку сучасного стану соціальної політики України у 2021–2025 роках. Встановлено, що, попри зусилля з адаптації національної системи до стандартів Європейського Союзу, зберігаються істотні диспропорції між офіційними соціальними стандартами та реальними потребами населення. За результатами аналізу механізмів реалізації соціальної політики України виявлено недосконалість нормативної бази, нерівномірність доступу до соціальних послуг, обмежену цифровізацію та недостатню адресність допомоги. Було проведено оцінку економічних збитків, спричинених прорахунками в соціальній політиці, які проявляються у втратах трудового потенціалу, зростанні бюджетних перевитрат на соціальні трансфери та зниженні економічної активності населення.

У третьому розділі на основі виявлених проблем запропоновано напрями удосконалення моделі соціальної політики України відповідно до вимог Європейського Союзу. Запропоновано перехід до універсальної моделі соціального забезпечення, реформування системи мінімальних соціальних стандартів,

зміцнення інституційної спроможності органів соціального захисту, розвиток цифрових сервісів, посилення адресності соціальної допомоги та підтримку заходів зі стимулювання зайнятості та розвитку людського капіталу. Визначено перспективи гармонізації соціальної політики України із європейськими стандартами через поступову адаптацію законодавства, реформу фінансових механізмів соціальної підтримки, розвиток державно-приватного партнерства та розбудову соціально орієнтованої економіки.

Наукова новизна роботи полягає у систематизації підходів до удосконалення національної моделі соціальної політики в умовах євроінтеграції, обґрунтуванні необхідності переходу до універсальної, інклюзивної моделі соціального захисту, а також у пропозиції конкретних інструментів підвищення ефективності управління соціальною сферою.

Теоретична і методична значущість результатів дослідження полягає у можливості їх застосування для розроблення державних програм реформування соціальної сфери, вдосконалення діяльності органів соціального захисту та формування стратегій розвитку людського капіталу України.

Практична значущість отриманих результатів полягає у формуванні пропозицій щодо оптимізації бюджетних витрат на соціальні програми, підвищення адресності допомоги та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави на основі соціальної справедливості, рівності можливостей та забезпечення гідного рівня життя громадян.

Отримані результати можуть бути використані в подальших дослідженнях з проблем розвитку соціальної політики, адаптації соціальних систем до європейських норм, а також у практичній діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування при реалізації соціальних реформ в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Славкова О. П., Фігурна М. М. Державна соціальна політика: проблеми та перспективи. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2021. № 2(88). С. 48–52. URL : <https://snaujournal.com.ua/index.php/journal/article/view/233/144>
2. Шимко О. В., Кваша О. П. Моделі соціальної політики в контексті євроінтеграційного вибору України. *Регіональні студії*. 2021. № 25. С. 72–76. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/25/15.pdf>
3. Павлова О. Особливості соціальної політики в умовах воєнного стану в Україні. *Грані*. 2023. Т. 27, № 6. С. 122–128. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1985/1948>
4. Маршавін Ю. М., Кицак Т. Г., Кирилюк В. В. Посилення конкурентоспроможності ринку праці України в нових соціально-економічних реаліях. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. С. 15–21. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1438/1384>
5. Жолнодій Я. Поглиблення нерівності в доходах населення в умовах збройної агресії проти України. *Коментарі експертів НІСД*. 2023. 18 квітня. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pohlyblennya-nerivnosti-v-dokhodakh-naselennya-v-umovakh-zbroynoyi>
6. Лібанова Е. М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу: дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.07 – Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. *Нац. акад. наук України, Ін-т демографії та соц. досліджень ім. М. В. Птухи*. Київ, 2021. 456 с. Держ. реєстр. № 0521U101069. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0521U101069>
7. Лопушняк Г. С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України [Текст] : монографія / Г. С. Лопушняк. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 372 с. URL: https://kneu.edu.ua/get_file/6722/.pdf
8. Про схвалення Національної економічної стратегії на період до 2030 року:

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021р. № 179-р. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>

9. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січ. 2019 р. № 2671-VIII (із змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>

10. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 5 жовт. 2000 р. № 2017-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 48, ст. 409. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>

11. Про внесення змін до деяких законів щодо об'єднання Пенсійного фонду України та Фонду соціального страхування України : Закон України від 21 верес. 2022 р. № 2620-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2620-20#Text>

12. Стратегічний план діяльності на 2022–2024 роки : Наказ Міністерства соціальної політики України від 29 груд. 2021 р. № 613. URL: <https://msp.gov.ua/legislation/regulatory-framework/document-2a41c621-05f9-4e6a-b1c3-f312172ec415>

13. Проєкт Національної стратегії розвитку соціальних послуг до 2027 року : Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/2024/strategy2027.html>

14. Шевченко Л. С. Інституційні трансформації соціальної політики в Україні: виклики та перспективи. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 1. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/34.pdf

15. Соціальні виклики сучасного суспільства: монографія / за ред. Е. М. Лібанової. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2017. 486 с.

16. Соціальна політика для інклюзивного відновлення в Україні. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). 2022. URL: https://www.oecd.org/en/publications/social-policies-for-an-inclusive-recovery-in-ukraine_506fcef9-en.html

17. Esping-Andersen G. The Three Worlds of Welfare Capitalism. – Princeton : Princeton University Press. 1990. URL: <https://laneke.nworthy.net/wp->

<content/uploads/2017/03/reading-espingandersen1990pp9to78.pdf>

18. Аналітичний звіт про Україну (розділ 19: Соціальна політика та зайнятість). Європейська комісія, 2023. SWD(2023) 30 final. URL: http://enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-02/SWD_2023_30_Ukraine.pdf

19. Права людей похилого віку в Україні : довідка / Управління Верховного комісара ООН з прав людини (OHCHR). URL: <https://ukraine.ohchr.org/uk/Periodic-Report-on-the-Human-Rights-Situation-in-Ukraine-1-September-to-30-November-2024>

20. Рада виконавчих директорів МВФ завершила консультації за Статтею IV за 2023 рік та другий перегляд програми в рамках механізму розширеного фінансування (EFF) для України : пресреліз / Міжнародний валютний фонд. 2023. URL: <https://www.imf.org/uk/News/Articles/2023/12/11/pr23433-ukraine-2023-article-iv-consultation-and-the-second-review-under-the-eff-arrangement>

21. Національне опитування щодо обізнаності та сприйняття соціальної політики в Україні. Аналітичний звіт : ЮНІСЕФ, Київська школа економіки, Міністерство соціальної політики України. Березень 2024. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/48646/file/KSE_MoSP_UNICEF_report_Sociology_Ukr.pdf.pdf

22. Ринок праці України в умовах воєнного стану : аналітичні оцінки. Національний інститут стратегічних досліджень. 2023. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-04/oglyad_rinokpraci_0.pdf

23. Звіт про реалізацію Національної стратегії з прав людини за 2021–2023 роки. Міністерство соціальної політики України. 2024. URL: <https://msp.gov.ua/legislation/regulatory-framework/document-8eb63c04-bd69-452d-9df7-43106bfeb5a0>

24. Стратегія демографічного розвитку України до 2040 року (проект). Кабінет Міністрів України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-2024-%D1%80#Text>

25. Праця XXI: філософія змін, виклики, вектори розвитку [Електронний ресурс] : монографія / [А. М. Колот, О. О. Герасименко] К. : КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2021.487 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f58fd527->

[f8d5-4430-ae0e-149e23c0a42a/content](https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000013383)

26. Людський розвиток в Україні: модернізація соціальної політики (регіональний аспект) : монографія / за ред. Е. М. Лібанової ; Нац. акад. наук України, Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи. Київ : Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи НАН України, 2015. 353 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000013383>

27. Стратегія демографічного розвитку України до 2040 року : проект. Кабінет Міністрів України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-2024-%D1%80#Text>

28. Україна: огляд політики зайнятості та соціальної політики : Європейська комісія. 2023. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&furtherNews=yes&langId=en&newsId=10123>

29. Оновлення економіки України. Квітень 2023. Світовий банк. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099931004042417795/pdf/IDU15f70814f1e5fb145e9182951c69d3e3eebdf.pdf>

30. Програма гідної праці для України на 2020–2027 роки. Міжнародна організація праці. URL: <https://ukraine.un.org/uk/download/61545/112143>

31. Бетлій О. Соціальна політика в Україні у воєнний час: 2022–2023 роки. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Київ. 2023. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/pdf-f766/262886501>

32. Сичова В. В., Хижняк Л. М., Хижняк О. В. Особи похилого віку як отримувачі соціальних послуг в уяві фахівців у сфері соціальної роботи. *Український соціум*. 2022. № 1(80). С. 99–110. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/77_91_No-176_2021_ukr.pdf

33. Саранча І. Г., Хіля А. В. Організація соціально-педагогічної діяльності студентської молоді в межах реалізації соціальних проєктів. *Український соціум*. 2020. № 4(75). С. 125–135. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Usoc_2020_4_10.pdf

34. Колот А.М. Соціальна політика в умовах глобалізації та лібералізації

економічних відносин: здобутки, втрати, тенденції. *Демографія та соціальна економіка*. 2008. №1. С. 23–41. URL : <https://dse.org.ua/arhcrive/9/2.pdf>

35. Колот А.М. Соціальна політика держав: відповідь на глобальні виклики. *Глобальна економіка XXI століття: людський вимір* / за ред. Лук'яненка Д.Г. К.: КНЕУ, 2008. С. 295–320.

36. Лопушняк Г.С. Економіко-організаційні аспекти забезпечення реалізації права на соціальний захист в Україні. *Галицький економічний вісник*. 2011. №2(31). С. 10–15.

37. Лопушняк Г.С. Політика соціального захисту економічно активного населення України в контексті реалізації концепції гідної праці. *Імперативи та інноваційні механізми забезпечення гідної праці в умовах становлення нової економіки*: Міжнар. наук.-практ. конф.; 25-26 квіт. 2017 р. Київ: КНЕУ. С. 245 – 247.

38. Лопушняк Г.С. Інститут соціального захисту в соціально-трудо́вій сфері. *Інституційні засади розвитку ринку праці в Україні* : колективна монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. І.Л. Петрової, д.е.н. В.В. Близнюк ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». К., 2021. С. 99 – 109. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/360.pdf>

39. Доходи та умови життя населення України у 2021 році : статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ : Держстат України, 2022. 200 с. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publdomogosp_u.htm

40. Фактичний розмір прожиткового мінімуму у цінах березня 2021 року : Міністерство соціальної політики України, 2021. URL: <https://pon.org.ua/novyny/8685-faktichniy-rozmr-prozhitkovogo-mnmumu-u-cnah-bereznaya-2021-roku.htm>

41. Європейська соціальна хартія (переглянута): ратифікована Україною 21 груд. 2006 р. URL: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/charter-texts>

42. Мінімальна заробітна плата у 2024 році зросте до 7665 грн. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_u_2024_rotsi_minimalna_zarobitna_plata_zroste_do_7665_griven-2991

43. Rödl & Partner. Minimum wage in 2024 – key information URL: <https://www.roedl.pl/en/good-to-know/good-to-know/labour-law/minimum-wage-in-2024-key-informationroedl.pl>

44. Country Economy. Lithuania National Minimum Wage – NMW 2025 URL: <https://countryeconomy.com/national-minimum-wage/lithuaniacountryeconomy.com+1countryeconomy.com+1>

45. RSM Hungary. Minimum Wage and Guaranteed Minimum Wage in 2024 URL: <https://www.rsm.hu/blog/payroll/minimal-wages-2024rsm.hu>

46. German Federal Statistical Office. Germany has fifth-highest minimum wage in the EU URL: <https://www.destatis.de/Europa/EN/Topic/Population-Labour-Social-Issues /Labour-market/MinimumWages.html>

47. Цифровізація соціальної сфери: Мінсоцполітики посилює співпрацю із Всесвітньою продовольчою програмою (ВПП) / Міністерство соціальної політики України. URL: https://msp.gov.ua/press-center/news/tsyfrovizatsiya-sotsialnoyi-sfery%3A-min_sotspolityky-posylyuye-spivpratsyu-iz-vsesvitnoyu-prodovolchoyu-prohra moy u-%28vpp%29

48. Кузьмін С. А. Ефективність реалізації соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи. *Економічний вісник Національного університету*. 2023. №1. С. 45–54. URL: <https://www.researchgate.net/publication/386096897>

49. Урба С. Державна політика соціального захисту населення в умовах війни. *Economy and Society*. 2023. №50. С. 72–78. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2644>

50. European Commission. Employment and Social Developments in Europe 2021. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021. 194 p. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e823d46f-e518-11eb-a1a5-01aa75ed71a1>

51. Стратегія розвитку системи соціальних послуг в Україні на період до 2025 року. Міністерство соціальної політики України. URL: https://caritas.ua/wp-content/uploads/2021/08/strategiya-rozvytku-systemy-socz_ialnyh-poslug-v-ukrayini-na-period-do-2025.pdf

52. Стратегічний план діяльності Міністерства соціальної політики України на 2022–2024 роки. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/v_0090739-22

53. Аналіз впливу соціальних реформ на економічний розвиток України у 2021–2025 роках. Світовий банк. 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview>

54. Прогноз економічних збитків від трудової міграції та зменшення робочої сили в Україні : Міжнародний валютний фонд (МВФ). 2025. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/UKR>

55. Вплив трудової міграції на соціальні та економічні процеси в Україні: наслідки та прогнози на 2025 рік. Центр економічної стратегії (ЦЕС). 2025. URL: <https://ces.org.ua>

56. Фінансування соціальних програм в Україні: витрати та економічний ефект. Міністерство соціальної політики України. 2025. URL: <https://www.msp.gov.ua>

57. Рівень безробіття та зайнятість на неформальному ринку праці в Україні : Державна служба статистики України, 2025. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

58. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

59. European Commission. Association Implementation Report on Ukraine, 2021–2024. URL: <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu>

60. Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери України на період до 2025 року : Міністерство цифрової трансформації України. Київ, 2021. URL: <https://thedigital.gov.ua>

61. Людський розвиток в Україні: модернізація соціальної політики: регіональний аспект / за ред. Е. М. Лібанової. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. 2015. 316 с. URL: https://idss.org.ua/monografii/2016_Lud_rozv_monogr.pdf

62. Hemerijck A. The Uses of Social Investment. *Oxford: Oxford University Press*,

2017. 392 p. URL: <https://global.oup.com/academic/product/the-uses-of-social-investment-9780198790495>

Короткий звіт подібності (результати перевірки на плагіат)

Звіт подібності

метадані

Назва організації
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок
Соціальна політика в Україні: проблема вибору моделі

Автор Науковий керівник / Експерт
АбдуласваДаниленко

підрозділ
кафедра соціоекономіки та управління персоналом

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

